

گزارش پژوهشی

عنوان پژوهش

آشنایی با دادگاه قانون اساسی پادشاهی تایلند

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۲۰

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۴/۱۴

شناسنامه

عنوان:

آشنایی با دادگاه قانون اساسی پادشاهی تایلند

Constitutional Court of Thailand

مؤلف:

مصطفی منصوریان

معاونت پژوهشی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۲۰

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۴/۱۴

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

مقدمه	۲
۱- ترکیب، تشکیل و سازوکار انتخاب قضات دادگاه قانون اساسی تایلند..	۳
۲- شرایط عمومی عضویت در دادگاه قانون اساسی تایلند و ممنوعیت‌ها..	۶
۳- وظایف و اختیارات دادگاه قانون اساسی تایلند	۹
۱-۳. نظارت بر قوانین پیش از توشیح (نظارت پیشینی)	۹
۱-۳-۱. نظارت بر لوایح قوانین ارگانیک	۱۰
۱-۳-۲. نظارت بر لوایح (معمولی)	۱۱
۲-۳. نظارت بر قوانین پس از توشیح (نظارت پسینی)	۱۲
۱-۲-۳. ارجاع مقرر به دادگاه قانون اساسی حین رسیدگی قضایی به یک دعوی	۱۲
۲-۳-۲. درخواست نظارت توسط اشخاص مبنی بر نقض حقوق و آزادی‌های مندرج در قانون اساسی	۱۲
۲-۳-۳. ارجاع مقرر به دادگاه قانون اساسی توسط آمبودزمان	۱۳
۳-۳. نظارت بر شرایط تصویب فرامین اضطراری	۱۳
۴-۳. تصمیم‌گیری در مورد لزوم تصویب معاهدات بین‌المللی توسط مجلس ملی	۱۳
۵-۳. تضمین محدودیت‌های اصلاح قانون اساسی	۱۴
۶-۳. نظارت بر استمرار صلاحیت‌های اعضای مجلس ملی، هیئت وزیران یا نهادهای مستقل	۱۴
منابع و مآخذ	۱۶

مقدمه

جدیدترین قانون اساسی کشور پادشاهی تایلند در سال ۲۰۱۷ میلادی به تصویب رسیده که حکومت پادشاهی مشروطه را در قالب یک نظام پارلمانی به رسمیت شناخته است. در این نظام سیاسی، پادشاه به طور موروثی تعیین شده و ریاست کشور را در اختیار دارد. ریاست دولت (قوه مجریه) نیز با نخست‌وزیر است که با رأی اکثریت نسبی مجلس نمایندگان این کشور انتخاب شده و توسط پادشاه منصوب می‌شود.^(۱)

دادگاه قانون اساسی تایلند، دادگاه مستقلی است که برای نخستین بار به موجب قانون اساسی سال ۱۹۹۷ میلادی این کشور پیش‌بینی و ایجاد شد. این دادگاه با کودتای نظامی سال ۲۰۰۶ میلادی منحل شد و با تصویب قانون اساسی جدید این کشور در سال ۲۰۰۷ میلادی با تغییرات متعددی به طور مجدد تأسیس شد.^(۲) در ادامه، پیرو یک کودتای نظامی در تاریخ ۲۲ می سال ۲۰۱۴ میلادی، بخش‌هایی از قانون اساسی پادشاهی تایلند مصوب سال ۲۰۰۷ میلادی نیز ملغی شد و یک سازمان نظامی موسوم به «شورای ملی نظم و صلح»^(۳) اداره‌ی این کشور را پس از انحلال دولت و پارلمان در اختیار گرفت. البته دادگاه قانون اساسی تایلند جزء نهادهایی بود که به موجب این کودتا منحل نشد و به فعالیت خود ادامه داد. شورای مزبور در ۷ آگوست سال ۲۰۱۶ میلادی، پیش‌نویس قانون اساسی جدید این کشور را به رأی عمومی مردم گذاشت که با رأی مثبت ۶۲ درصد شرکت‌کنندگان^(۴) در یک همه‌پرسی مورد پذیرش قرار گرفت و در تاریخ ۶ آوریل سال ۲۰۱۷ میلادی نیز توشیح شد.^(۵)

مواد ۲۰۰ تا ۲۱۴ قانون اساسی تایلند مصوب سال ۲۰۱۷ میلادی به تبیین ساختار، کیفیت انتخاب و شرایط قضات و وظایف و اختیارات دادگاه قانون اساسی

1. Chapter 2 and Sections 158 and 159 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017; Available at the Official Website of the Constitutional Court of Thailand: <http://yon.ir/Qfv8a> (Last Retrieved: 19 June 2017).

2. See: Sections 204-217 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2007; Available at: www.yon.ir/JoQrK (Last Retrieved: 1 Jan 2017).

3. National Council for Peace and Order.

۴. میزان مشارکت مردم در این همه‌پرسی ۵۹ درصد بوده است.

5. For more Details, See: Lievens, Elizabeth and Yufei Zhang, **Assessment Report: Thailand 2017 Election**, Georgetown University, 2016.

این کشور اختصاص دارد. البته در دیگر اصول قانون اساسی نیز به صلاحیت‌های این دادگاه عالی اشاره شده است. در ادامه، پس از اشاره به ساختار، شرایط عضویت، چگونگی تعیین و انتخاب قضات دادگاه قانون اساسی تایلند، کارویژه‌های این دادگاه را بررسی خواهیم کرد.

۱- ترکیب، تشکیل و سازوکار انتخاب قضات دادگاه قانون اساسی تایلند

دادگاه قانون اساسی تایلند، یکی از دادگاه‌های زیرمجموعه‌ی قوه‌ی قضاییه‌ی این کشور است. این دادگاه مشتمل بر ۹ قاضی بوده که برای یک دوره‌ی ۷ ساله انتخاب می‌شوند و امکان انتخاب مجدد آنها وجود ندارد (مواد ۲۰۰ و ۲۰۷ قانون اساسی تایلند). قضات دادگاه قانون اساسی به ترتیب ذیل انتخاب شده و توسط پادشاه منصوب می‌شوند (ماده ۲۰۰ قانون اساسی):

الف- سه قاضی دیوان عالی^(۱) به انتخاب قضات دیوان در یک نشست عمومی؛ این سه قاضی باید دارای حداقل سه سال سابقه بوده و از میان رؤسای کمیسیون‌های دیوان انتخاب شوند؛^(۲) در صورتی که امکان انتخاب رؤسای کمیسیون‌ها وجود نداشته باشد، سه عضو مزبور از میان قضات معمولی دیوان عالی انتخاب خواهند شد.

ب- دو قاضی دیوان عالی اداری^(۳) به انتخاب قضات دیوان در یک نشست عمومی؛ این دو قاضی باید دارای حداقل ۵ سال سابقه قضایی باشند؛

ج- یک متخصص در زمینه‌ی حقوق از میان اساتید دانشگاهی تایلند با حداقل ۵ سال سابقه و برخوردار از آثار برجسته‌ی علمی؛

د- یک متخصص در زمینه‌ی علوم سیاسی با اداره‌ی دولتی از میان اساتید دانشگاهی تایلند با حداقل ۵ سال سابقه و برخوردار از آثار برجسته‌ی علمی؛

ه- دو عضو از میان مقامات دولتی با حداقل سمت مدیر کل یا معادل رئیس مؤسسه‌ی دولتی یا قائم‌مقام دادستان کل برای مدت ۵ سال.

به موجب ماده‌ی ۲۰۳ قانون اساسی تایلند، انتخاب اعضای ۴ بند اخیر (بند‌های

1. Supreme Court.

۲. دیوان عالی تایلند مشتمل بر یک رئیس، نواب رئیس، منشی و تعدادی قاضی است. کمیسیون‌های دیوان عالی با حضور حداقل سه قاضی تشکیل می‌شوند و عالی‌ترین قاضی در هر شعبه، ریاست آن را در اختیار دارد. در حال حاضر، دیوان عالی تایلند دارای ۲۵ کمیسیون است.

3. Supreme Administrative Court.

«ب»، «ج»، «د» و «ه») به عنوان قاضی دادگاه قانون اساسی در صلاحیت «کمیته‌ی انتخابات»^(۱) قرار دارد. این کمیته متشکل از اعضای ذیل است: ۱- رئیس دیوان عالی؛ ۲- رئیس مجلس نمایندگان و رهبر حزب مخالفین دولت در مجلس نمایندگان؛ ۳- رئیس دیوان عالی اداری؛ ۴- اشخاص منصوب از جانب نهادهای مستقل^(۲) (از هر نهاد مستقل یک عضو)؛ این اشخاص باید از شرایط عمومی عضویت در دادگاه قانون اساسی برخوردار بوده و هیچ یک از ممنوعیت‌های عضویت در این دادگاه را نداشته باشند. [شرایط عمومی و ممنوعیت‌های عضویت در ادامه توضیح داده می‌شوند]. همچنین، این افراد نباید پیش‌تر عضو دادگاه قانون اساسی یا نهادهای مستقل بوده باشند.

نهادهای مستقل به موجب قانون اساسی تایلند برای انجام مستقل کارویژه‌ای خاص تأسیس می‌شوند. مواد ۲۱۵ تا ۲۲۱ قانون اساسی تایلند شرایط کلی تأسیس، عضویت و مقررات مربوط به این نهادها را بیان کرده است. «کمیسیون حسابرسی دولت»، «کمیسیون انتخابات»، «کمیسیون ملی حقوق بشر»، «کمیسیون ملی مقابله با فساد» و «آمبودزمان» پنج نهاد مستقلی هستند که در قانون اساسی تایلند به آنها پرداخته شده است.

ریاست این کمیته در اختیار رئیس دیوان عالی قرار دارد. دبیرخانه‌ی مجلس سنا نیز به عنوان واحد اداری این کمیته انجام وظیفه می‌کند. انتخاب اعضا توسط این کمیته بر مبنای قواعد، سازوکارها و شرایطی صورت می‌پذیرد که در قانون ارگانیک «آیین دادرسی دادگاه قانون اساسی»^(۳) آمده است. کمیته موظف است افرادی را انتخاب کند که مسئولیت‌پذیری و شهامت لازم برای انجام وظایف را داشته باشند و رفتار اخلاقی آنها الگوی مناسبی برای جامعه باشد. کمیته‌ی انتخابات افزون بر آنکه به درخواست‌های متقاضیان عضویت رسیدگی می‌کند، خود نیز می‌تواند افراد واجد صلاحیت را مشروط به کسب موافقت ایشان انتخاب کند.

تمام افرادی که به عنوان قاضی دادگاه قانون اساسی انتخاب یا تعیین می‌شوند -

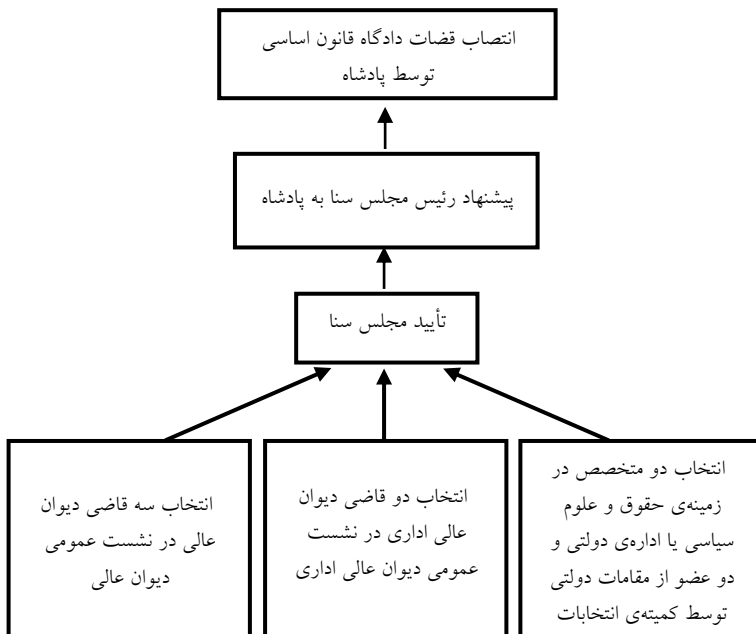
1. Selection Committee.

2. Independent Organs.

3. Organic Act on the Procedures of the Constitutional Court of the Kingdom of Thailand.

چه منتخبین کمیته‌ی انتخابات و چه قضات دیوان عالی و دیوان عالی اداری - باید موافقت حداقل نیمی از مجموع اعضای حاضر مجلس سنا تایلند را نیز کسب کنند (ماده‌ی ۲۰۴ قانون اساسی). در صورتی که مجلس سنا فردی را تأیید نکند، گزینه‌ی جدیدی برای معرفی به این کمیته انتخاب یا تعیین خواهد شد.

پس از تأیید مجلس سنا، قضات دادگاه قانون اساسی یک نفر را از میان خود به عنوان رئیس انتخاب کرده و به رئیس مجلس سنا اطلاع می‌دهند. سپس، رئیس مجلس سنا موضوع را به پادشاه گزارش می‌دهد تا حکم انتصاب رئیس و قضات دادگاه قانون اساسی صادر شود.

بر اساس ماده‌ی ۲۰۶ قانون اساسی، چنانچه حداقل هفت نفر به تأیید مجلس سنا برسند، دادگاه قانون اساسی تشکیل می‌شود و وظایف و اختیارات خود را اعمال می‌کند. جلسات دادگاه نیز با حضور حداقل ۷ نفر از قضات این دادگاه دارای رسمیت بوده و تصمیم‌گیری امکان‌پذیر می‌شود (ماده‌ی ۲۱۱ قانون اساسی). به طور کلی باید

توجه داشت که تصمیمات این دادگاه با رأی اکثریت آراء معتبر شمرده می‌شوند. این تصمیمات نهایی بوده و برای مجلس ملی، هیئت وزیران، دادگاه‌ها، نهادهای مستقل و مؤسسات دولتی الزام‌آور هستند (همان).

قانون اساسی تایلند برای شرایطی که پس از تشکیل دادگاه قانون اساسی، تعداد قضات دادگاه قانون اساسی بنا به دلایلی کمتر از هفت نفر می‌شود نیز تمهیداتی را اندیشیده است. به موجب ماده‌ی ۲۱۴ قانون اساسی در چنین فرضی، رئیس دیوان عالی و رئیس دیوان عالی اداری به طور مشترک فرد یا افرادی را که دارای صلاحیت‌های مد نظر بوده و مشمول ممنوعیت‌های قانونی عضویت نیستند، منصوب می‌کنند تا به طور موقت به عنوان قاضی دادگاه قانون اساسی عمل کنند و ۹ کرسی این دادگاه پر شود. این افراد به فعالیت خود ادامه می‌دهند تا اینکه فرد یا افراد قبلی به جای خود برگردند یا اینکه قاضی یا قضات جدیدی برای پر کردن کرسی یا کرسی‌های خالی انتخاب شوند.

۲- شرایط عمومی عضویت در دادگاه قانون اساسی تایلند و ممنوعیت‌ها

پیش‌تر ضمن تبیین ترکیب دادگاه قانون اساسی تایلند، به شرایط اختصاصی هر یک از اعضا اشاره شد. افزون بر این مسئله، قانون اساسی تایلند شرایط عمومی و ممنوعیت‌های تصدی کرسی‌های این دادگاه را احصا کرده است (ماده ۲۰۱ قانون اساسی). در ادامه به این شرایط عمومی اشاره می‌شود:

۱. تابعیت تایلندی به واسطه‌ی تولد؛
۲. حداقل ۴۵ و حداکثر ۶۸ سال سن در زمان انتخاب یا در زمان درخواست برای انتخاب؛
۳. حداقل مدرک لیسانس یا معادل آن؛
۴. شهره بودن به امانت‌داری و صداقت؛
۵. سلامت لازم برای انجام وظایف به طور کارآمد.

ماده ۲۰۲ قانون اساسی تایلند نیز برخی ممنوعیت‌ها را برای به عضویت درآمدن در دادگاه قانون اساسی این کشور بر شمرده است. موارد ممنوعیت‌ها به شرح ذیل هستند:

۱. عضویت یا سابقه‌ی عضویت در دادگاه قانون اساسی یا نهادهای مستقل مندرج در قانون اساسی (نظیر کمیسیون انتخابات و کمیسیون ملی حقوق بشر)؛ بر این اساس، اعضای دادگاه قانون اساسی تایلند تنها برای یک بار می‌توانند به عضویت این دادگاه در آیند و امکان انتخاب مجدد آنها با منع قانونی مواجه است.
۲. ممنوعیت‌های مندرج در ماده‌ی ۹۸ قانون اساسی تایلند؛ برخی از این موارد به شرح ذیل هستند:
 - أ. اعتیاد به مواد مخدر؛
 - ب. ورشکستگی؛
 - ت. مالکیت تمام یا بخشی از یک روزنامه یا فعالیت در رسانه‌ی همگانی؛
 - ث. ممنوعیت از انتخاب کردن (رأی دادن)؛
 - ج. ممنوعیت از انتخاب شدن؛
 - ح. اخراج از یک مؤسسه یا شرکت دولتی؛
 - خ. محکومیت قطعی به افزایش غیرعادی ثروت و دارایی‌ها یا محکومیت قطعی به حبس بر مبنای ارتکاب جرایم مندرج در قانون ممنوعیت و مبارزه با فساد؛
 - د. محکومیت قطعی به ارتکاب عمل متقلبانه در انتخابات؛
 - ذ. ممنوعیت از تصدی مناصب سیاسی؛
۳. محکومیت قطعی به حبس مگر در جرایم ارتكابی ناشی از بی‌احتیاطی یا جرایم کوچک؛
۴. اعضای مجلس نمایندگان، سناتورها، مقامات سیاسی، اعضای مجالس محلی یا مقامات محلی در هر زمان در طول ده سال گذشته پیش از انتخاب یا درخواست برای انتخاب؛
۵. عضویت یا سابقه عضویت یا داشتن سمت در یکی از احزاب سیاسی در هر زمان در طول ده سال گذشته پیش از انتخاب یا درخواست برای انتخاب؛
۶. مقامات دولتی حقوق‌بگیر یا دارای پست دائمی؛
۷. مقام یا کارمند مؤسسه‌ی دولتی، شرکت دولتی یا سازمان محلی دولتی یا مدیر یا مشاور یک مؤسسه یا شرکت دولتی؛

۸. عضویت در شرکت‌ها یا سازمان‌های تجاری و انتفاعی یا در خدمت اشخاص حقیقی بودن؛
 ۹. اشتغال به یک حرفه‌ی مستقل؛
 ۱۰. نقض یا عدم رعایت استانداردهای اخلاقی^(۱).
- مطابق با ماده‌ی ۲۰۵ قانون اساسی تایلند، چنانچه فردی موضوع بندهای (۶)، (۷)، (۸) و (۹) باشد ملزم است استعفا یا گواهی خاتمه‌ی کار خود را تا پیش از ارسال گزارش رئیس مجلس سنا به پادشاه ارائه دهد. در غیر این صورت، فرد جدیدی انتخاب یا تعیین خواهد شد.
- افزون بر خاتمه‌ی دوره‌ی عضویت، قضات دادگاه قانون اساسی ممکن است به دلایل ذیل نیز سمت خود را از دست بدهند:
- از دست دادن صلاحیت مطابق با ماده‌ی ۲۰۱ یا ماده‌ی ۲۰۲ قانون اساسی (شرایط و ممنوعیت‌های اعضا)؛ رسیدگی به این مسئله در صلاحیت کمیته‌ی انتخابات قرار دارد. تصمیم این کمیته نیز نهایی و قطعی است.
 - فوت؛
 - استعفا؛ لازم به ذکر است که استعفای رئیس دادگاه قانون اساسی از ریاست این دادگاه به منزله‌ی استعفا از عضویت در دادگاه قانون اساسی نیز می‌باشد.
 - ۷۵ سال سن؛
 - رأی سه چهارم مجموع اعضای حاضر دادگاه قانون اساسی به برکناری یکی از اعضا مبنی بر نقض استانداردهای اخلاقی دادگاه قانون اساسی یا عدم رعایت آنها؛
 - برکناری بر مبنای بند (۳) ماده‌ی ۲۳۵ قانون اساسی؛ به موجب این ماده چنانچه دلیل معقولی وجود داشته باشد که بتوان قضات دادگاه قانون اساسی را متهم به تحصیل ثروت غیرمعمول، ارتکاب عمل مفسدانه، فعالیت مغایر قانون اساسی یا
-
۱. بر اساس ماده‌ی ۲۱۹ قانون اساسی تایلند، دادگاه قانون اساسی و نهادهای مستقل به طور مشترک به تدوین استانداردهای اخلاقی می‌پردازند. این استانداردها بر قضات دادگاه قانون اساسی و اشخاص دارای سمت نهادهای مستقل نظیر دادستان کل اعمال می‌شوند. همچنین مطابق با ماده‌ی ۲۷۶ قانون اساسی این کشور، این استانداردها باید ظرف مدت یک سال پس از توشیح قانون اساسی تدوین شوند؛ در غیر این صورت، قضات دادگاه قانون اساسی و اشخاص حقوقی نهادهای مستقل سمت خود را از دست می‌دهند.

قوانین عادی یا نقض یا عدم رعایت استانداردهای اخلاقی کرد، کمیسیون ملی مقابله با فساد^(۱) رسیدگی‌های مقتضی را انجام می‌دهد. چنانچه کمیسیون مزبور اتهامات را وارد بداند، پرونده‌ی آن قاضی به دیوان عالی (در صورت نقض جدی یا عدم رعایت استانداردهای اخلاقی) یا به دادستان کل (در شرایطی غیر از نقض یا عدم رعایت استانداردهای اخلاقی) برای پیگرد قانونی در شعبه‌ی کیفری دیوان عالی ارسال می‌شود. اگر دیوان عالی یا شعبه‌ی کیفری دیوان عالی بررسی پرونده را بپذیرد، قاضی متهم تا زمانی که رأی مقتضی صادر شود به حالت تعلیق در می‌آید. در صورتی که رأی صادره مبنی بر ورود اتهام باشد، قاضی دادگاه قانون اساسی از سمت خود برکنار خواهد شد.

۳- وظایف و اختیارات دادگاه قانون اساسی تایلند

قانون اساسی، عالی‌ترین سند قانونی کشور تایلند است و مفاد هیچ قانون، قاعده و مقرره‌ای نباید مغایر با آن باشد و مقرره‌های خلاف قانون اساسی نباید به اجرا در آیند (ماده‌ی ۵ قانون اساسی). بر همین اساس نیز به منظور صیانت از قانون اساسی و تضمین برتری آن صلاحیت‌های گسترده و متعددی برای دادگاه قانون اساسی تایلند پیش‌بینی شده است. اصول متعددی از قانون اساسی تایلند، وظایف و اختیارات این دادگاه را بیان کرده است. در ادامه، مهمترین وظایف و اختیارات دادگاه قانون اساسی تایلند بررسی و تبیین می‌شود:

۳-۱. نظارت بر قوانین پیش از توشیح (نظارت پیشینی)

لوائح قانونی، پیشنهادهایی هستند که فرآیند قانون‌گذاری را در نظام تقنینی تایلند آغاز می‌کنند. این لوائح مطابق با ماده‌ی ۸۱ قانون اساسی تایلند در صورت تأیید مجلس ملی (شامل مجلس نمایندگان و مجلس سنا) به عنوان قانون تصویب می‌شوند. پس از تصویب مجلس ملی، نخست‌وزیر موظف است مصوبه‌ی مزبور را برای توشیح به پادشاه ارائه دهد.

بر مبنای ماده‌ی یاد شده، در نظام تقنینی تایلند دو دسته لایحه وجود دارد: یکی

لوائح قوانین ارگانیک و دیگری، لوائح معمولی.^(۱) دادگاه قانون اساسی تایلند هر دو دسته از این لوائح را پیش از توشیح به گونه‌ای مورد نظارت قرار می‌دهد که در ادامه توضیح داده می‌شود:

۳-۱-۱. نظارت بر لوائح قوانین ارگانیک

قانون اساسی تایلند موضوعات لازم برای تصویب قانون ارگانیک را به طور حصری بر شمرده است. بر همین اساس، موضوعاتی که باید در رابطه با آنها قانون ارگانیک به تصویب برسد، در ماده‌ی ۱۳۰ قانون اساسی تایلند مورد تصریح قرار گرفته‌اند. به عنوان نمونه، قانون انتخابات اعضای مجلس نمایندگان، قانون کمیسیون انتخابات، قانون احزاب سیاسی و قانون آیین دادرسی دادگاه قانون اساسی در زمره‌ی این موارد قرار دارند.

ابتکار پیشنهاد این قوانین به موجب ماده‌ی ۱۳۱ قانون اساسی مشخص شده است. بدین ترتیب تنها دو صورت برای ارائه‌ی چنین پیشنهادهایی پیش‌بینی شده است:

۱. هیئت وزیران بنا بر پیشنهاد دیوان عالی، دادگاه قانون اساسی یا نهاد مستقل مربوط؛ و
۲. یک‌دهم مجموع تعداد اعضای حاضر مجلس نمایندگان (اعضایی که در جلسه حاضر هستند).

این لوائح پیشنهادی به مجلس ملی ارائه می‌شوند. مجلس ملی نیز بر اساس ماده‌ی ۱۳۲ قانون اساسی طبق فرآیندی خاص به بررسی و اظهار نظر در رابطه با لوائح مزبور می‌پردازد.

پس از بررسی و تأیید مجلس ملی طی فرآیند مزبور، لایحه‌ی قانون ارگانیک به دادگاه قانون اساسی ارسال می‌شود. چنانچه دادگاه قانون اساسی بر این نظر باشد که لایحه‌ی مزبور با قانون اساسی تطابق ندارد یا منجر به عدم مطابقت با قانون اساسی می‌شود، موضوع به اطلاع مجلس ملی رسانده می‌شود و مجلس نمایندگان و سنا در یک نشست مشترک به بررسی نظر مزبور می‌پردازند. این بررسی باید ظرف مدت ۳۰ روز از دریافت نظر مزبور به اتمام برسد. در این ارتباط، مجلسین از این اختیار برخوردار هستند که اصلاحات مقتضی بر قانون ارگانیک مد نظر را حسب پیشنهادهای

دادگاه قانون اساسی اعمال کنند.

۳-۱-۲. نظارت بر لوایح (معمولی)

به موجب ماده‌ی ۱۳۳ قانون اساسی، پیشنهاد این دست لوایح تنها از یکی از طریق ذیل امکان‌پذیر است:

۱. هیئت وزیران؛

۲. حداقل ۲۰ عضو مجلس نمایندگان؛

۳. حداقل ۱۰ هزار شهروند واجد حق رأی.

لوایح پیشنهادی یاد شده در ابتدا به مجلس نمایندگان، و پس از تصویب به سنا ارسال می‌شوند. مطابق با ماده‌ی ۱۳۷ قانون اساسی تایلند، در صورت موافقت سنا فرآیندهای بعدی قانونی صورت می‌پذیرند. در عین حال چنانچه سنا با مصوبه‌ی مجلس نمایندگان مخالفت کند، لایحه متوقف شده و به مجلس نمایندگان باز می‌گردد. مواد ۱۳۷ و ۱۳۸ قانون اساسی تأیید، اقداماتی را که مجلس نمایندگان باید بعد از توقف و بازگشت لایحه از سنا انجام دهد، تعیین کرده است.

به هر ترتیب بر اساس ماده‌ی ۱۳۹ در صورت توقف لایحه، هیئت وزیران یا نمایندگان مجلس نمی‌توانند همان لایحه یا مشابه آن را ارائه دهند. چنانچه لایحه‌ای ارائه شود و مجلس نمایندگان یا سنا بر این نظر باشند که لایحه‌ی متوقف شده یا مشابه آن ارائه شده است، موضوع به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌شود و تصمیم دادگاه در این ارتباط تعیین‌کننده خواهد بود.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، مصوبات نهایی مجلس ملی اجرا باید توسط نخست‌وزیر به پادشاه تقدیم شوند تا به امضای وی برسند. نقش دیگری که مطابق با ماده‌ی ۱۴۸ قانون اساسی تایلند برای دادگاه قانون اساسی در خصوص لوایح می‌توان در نظر گرفت، در این مرحله است. در واقع، چنانچه پیش از تقدیم لوایح به پادشاه، حداقل یک‌دهم مجموع تعداد اعضای حاضر یکی از مجلسین بر این نظر باشند که لایحه‌ی مزبور مغایر قانون اساسی است یا برخلاف قانون اساسی به تصویب رسیده است، موضوع به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌شود. ارجاع لایحه به دادگاه قانون اساسی در صورتی که نخست‌وزیر نیز چنین نظری داشته باشد، صورت می‌پذیرد.

یعنی پس از آنکه لایحه به تصویب مجلسین رسید و هیچ یک از نمایندگان نیز ادعای مغایرت مصوبه را با قانون اساسی نداشتند، این امکان وجود دارد که نخست‌وزیر نظر بر مغایرت آن با قانون اساسی داشته باشد. در این صورت، نخست‌وزیر موضوع را به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌دهد و تا زمانی که دادگاه تصمیم خود را اعلام نکند، نخست‌وزیر نمی‌تواند لایحه را به پادشاه تقدیم کند. بر این اساس، اگر دادگاه قانون اساسی اعلام مغایرت کند و مقرره‌های مغایر را به عنوان عناصر ذاتی لایحه تشخیص دهد، لایحه کنار گذاشته می‌شود. در غیر این صورت، نخست‌وزیر لایحه را به پادشاه تقدیم خواهد کرد.

۲-۳. نظارت بر قوانین پس از توشیح (نظارت پسینی)

چنانچه فرآیند قانون‌گذاری به اتمام برسد و پادشاه نیز آنها را توشیح کند، قوانین مزبور به اجرا در خواهند آمد. قانون اساسی تایلند، پس از این مرحله نیز امکان نظارت دادگاه قانون اساسی تایلند را فراهم کرده است تا بدین ترتیب از اعمال مقرره‌های مغایر قانون اساسی جلوگیری شود.

۳-۲-۱. ارجاع مقرر به دادگاه قانون اساسی حین رسیدگی قضایی به یک دعوی

قانون اساسی تایلند امکان نظارت پسینی دادگاه قانون اساسی تایلند را در جریان رسیدگی قضایی به دعوای پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، چنانچه در اجرای یک مقرره‌ی قانونی نسبت به یک پرونده، دادگاه یا یکی از طرفین دعوی بر این نظر باشد که مقرره‌ی مزبور مغایر قانون اساسی است و دادگاه قانون اساسی نیز تاکنون نسبت به آن نظری نداده باشد، دادگاه نظر خود را به دادگاه قانون اساسی ارسال می‌کند و منتظر تصمیم‌گیری این دادگاه می‌ماند (ماده‌ی ۲۱۲ قانون اساسی).

۳-۲-۲. درخواست نظارت توسط اشخاص مبنی بر نقض حقوق و آزادی‌های مندرج در قانون اساسی

قانون اساسی تایلند در صدد تضمین حقوق و آزادی‌های مندرج در قانون اساسی بر آمده و بدین‌منظور، ترتیب دیگری از رسیدگی پسینی دادگاه قانون اساسی را به وجود آورده است. مواد ۲۵ تا ۴۹ قانون اساسی به تبیین این حقوق و آزادی‌ها اختصاص دارد. بدین ترتیب، چنانچه حقوق و آزادی‌هایی که قانون اساسی تایلند به تضمین آنها پرداخته است نقض شوند، افراد حق دارند درخواستی به دادگاه قانون

اساسی ارائه دهند و خواهان رسیدگی به آن مقرر شوند که آیا مقرره‌ی مزبور با قانون اساسی مغایرت دارد یا ندارد (ماده‌ی ۲۱۳ قانون اساسی).

۳-۲. ارجاع مقرر به دادگاه قانون اساسی توسط آمبودزمان

مواد ۲۳۰ و ۲۳۱ قانون اساسی تایلند به آمبودزمان اختصاص دارد. بر این اساس، آمبودزمان می‌تواند یک مقرر را برای بررسی از حیث عدم مغایرت با قانون اساسی به دادگاه قانون اساسی ارجاع دهد. در این راستا، آمبودزمان مقرره‌ی مزبور را به همراه نظر خود به دادگاه قانون اساسی ارسال می‌کند و دادگاه ملزم است بدون تأخیر به موضوع رسیدگی کرده و به تصمیم‌گیری بپردازد.

۳-۳. نظارت بر شرایط تصویب فرامین اضطراری

به موجب ماده‌ی ۱۷۲ قانون اساسی تایلند، پادشاه می‌تواند به منظور حفظ امنیت ملی یا عمومی یا امنیت اقتصادی ملی یا جلوگیری از فاجعه‌ی عمومی فرمان اضطراری^(۱) صادر کند. این فرامین همچون قوانین دارای اعتبار هستند. فرامین مزبور باید در اولین فرصت ممکن توسط مجلس ملی (هر دو مجلس نمایندگان و مجلس سنا) بررسی شده و در رابطه با تأیید یا عدم تأیید آنها تصمیم‌گیری شود.

بر اساس ماده‌ی ۱۷۳ پیش از آنکه این فرامین به تأیید مجلس نمایندگان یا سنا برسند، یک‌پنجم مجموع اعضای حاضر مجلس نمایندگان یا یک‌پنجم مجموع سناتورهای حاضر در سنا می‌توانند نظر خود را مبنی بر آنکه فرامین صادره مطابق با اهداف یاد شده نیستند، به رئیس مجلس نمایندگان یا سنا ارائه کنند. در این صورت، رؤسای مجالس مزبور ظرف سه روز از دریافت چنین نظراتی، موضوع را به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌دهند. بدین ترتیب، بررسی فرامین اضطراری در مجلس نمایندگان و سنا نیز تا زمان تصمیم‌گیری دادگاه قانون اساسی به تعویق می‌افتد. شایان ذکر است که تصمیم‌گیری دادگاه قانون اساسی مبنی بر عدم مطابقت فرمان اضطراری با اهداف مزبور مستلزم رأی دو سوم قضات حاضر دادگاه است.

۳-۴. تصمیم‌گیری در مورد لزوم تصویب معاهدات بین‌المللی توسط مجلس ملی

قوه‌ی مجریه تایلند بر اساس ماده‌ی ۱۷۸ قانون اساسی این کشور می‌تواند با فرمان

سلطنتی پادشاه^(۱) به انعقاد معاهدات صلح، صلح موقت یا دیگر موافقت نامه‌ها با سایر کشورها و سازمان‌های بین‌المللی بپردازد. معاهداتی که منجر به تغییر در قلمرو سرزمین‌های داخلی یا خارجی تایلند شوند یا برای اجرا نیازمند تصویب یک قانون باشند، و دیگر معاهداتی که پیامدهای قابل توجهی بر اقتصاد، جامعه، تجارت یا سرمایه‌گذاری کشور داشته باشند باید به تأیید مجلس ملی برسند. در این راستا، مجلس ملی ظرف ۶۰ روز از زمان دریافت موضوع به بررسی پرداخته و تأیید یا عدم تأیید خود را اعلام می‌کند.

حال چنانچه در خصوص لزوم بررسی و اعلام نظر مجلس ملی تشکیک شود - اینکه معاهده مشمول موارد یاد شده است یا خیر-، تصمیم دادگاه قانون اساسی تعیین‌کننده است. در این راستا، هیئت وزیران باید موضوع معاهده را به دادگاه قانون اساسی ارجاع دهد و دادگاه نیز موظف است ظرف ۳۰ روز از تاریخ دریافت درخواست رسیدگی به اعلام نظر بپردازد.

۳-۵. تضمین محدودیت‌های اصلاح قانون اساسی

سازوکار اصلاح قانون اساسی تایلند در ماده‌ی ۲۵۶ این قانون آمده است. تنها محدودیتی که در این ارتباط پیش‌بینی شده، آن است که به موجب ماده‌ی ۲۵۵، تغییر در جایگاه پادشاه به عنوان رئیس کشور و نظام دموکراتیک دولت ممنوع اعلام شده است. بر همین اساس، چنانچه حداقل یک‌دهم اعضای حاضر مجلس نمایندگان یا سناتورها یا اعضای مشترک مجلس نمایندگان و سنا بر این باور باشند که پیش‌نویس اصلاح قانون اساسی مغایر با محدودیت‌های مزبور است، نظر خود را به رئیس مجلس نمایندگان یا سنا ارسال می‌کنند. این نظرات به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌شود و دادگاه مزبور نیز موظف است ظرف ۳۰ روز از تاریخ ارجاع، نظر خود را ارائه کند.

۳-۶. نظارت بر استمرار صلاحیت‌های اعضای مجلس ملی، هیئت وزیران یا نهادهای مستقل

مطابق با ماده‌ی ۸۲ قانون اساسی تایلند، حداقل یک‌دهم مجموع تعداد اعضای

1. Royal Prerogative.

حاضر مجلس نمایندگان یا سنا می‌توانند در یک شکایت مدعی شوند که عضویت هر یک از نمایندگان به موجب برخی بندهای ماده‌ی ۱۰۱ و ۱۱۱ قانون اساسی این کشور خاتمه یافته است. در صورت تحقق یکی از این موارد، موضوع به دادگاه قانون اساسی ارجاع می‌شود تا در رابطه با عضویت نماینده‌ی مزبور تصمیم‌گیری شود.

ماده‌ی ۱۰۱ موارد خاتمه‌ی عضویت در مجلس نمایندگان را بر شمرده است که از جمله‌ی آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: استعفا، استعفا از عضویت در حزب سیاسی متبوع خود، کنار گذاشته شدن از حزب سیاسی متبوع و به عضویت یک حزب سیاسی دیگر در نیامدن، غیبت غیر موجه بیش از یک‌چهارم تعداد جلسات در یک نشست حداقل ۱۲۰ جلسه‌ای و از دست دادن یا فقدان صلاحیت لازم برای نمایندگی مجلس با تحقق مواردی همچون از دست دادن تابعیت تایلندی، نداشتن حداقل ۲۵ سال سن، عضویت در یک حزب سیاسی برای یک دوره‌ی متوالی با حداقل ۹۰ روز از زمان انتخاب و موارد دیگری که در ماده‌ی ۹۷ قانون اساسی تایلند بیان شده است. ماده‌ی ۱۱۱ نیز موارد خاتمه‌ی عضویت در مجلس سنای تایلند را بیان کرده است. استعفا، از دست دادن یا فقدان صلاحیت مطابق با ماده‌ی ۱۰۸ قانون اساسی تایلند و غیبت غیر موجه بیش از یک‌چهارم تعداد جلسات در یک نشست حداقل ۱۲۰ جلسه‌ای نیز از جمله‌ی موارد خاتمه‌ی عضویت در سنا هستند.

این مسئله در رابطه با عضویت وزرا در هیئت وزیران نیز پیش‌بینی شده است. ماده‌ی ۱۷۰ قانون اساسی تایلند موارد خاتمه‌ی تصدی وزارت یک وزیر را بر شمرده است و دادگاه قانون اساسی در این خصوص تصمیم‌گیری می‌کند. به عنوان یکی از مهمترین تصمیمات دادگاه قانون اساسی تایلند می‌توان به حکم این دادگاه مبنی بر برکناری نخست‌وزیر این کشور در ۷ می ۲۰۱۴ میلادی اشاره داشت.^(۱)

1. See: Ferrara, Federico, *The Political Development of Modern Thailand*, Cambridge University Press, 2015, p. 288.

منابع و مآخذ

1. Ferrara, Federico, The Political Development of Modern Thailand, Cambridge University Press, 2015.
2. Lievens, Elizabeth and Yufei Zhang, Assessment Report: Thailand 2017 Election, Georgetown University, 2016.
3. The Constitution of the Kingdom of Thailand, 2007.
4. The Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017.
5. <http://www.constitutionalcourt.or.th/en/>

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایفا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir